

Başlangyç synp okuwçylarynyň matematika bilen ilkinji tanyşlygy olaryň düşünje dünýäsiniň esasy binýadyny emele getirýär. Bu döwürde sapaklar diňe bir sanlary öwretmek bilen çäklenmän, olara tebigatyň we durmuş hadysalarynyň has düýpli düşüňjelerini bermäge gönükdirilmelidir. Ösümlikler bilen işleşmek, matematika sapaklaryny has janly, gyzykly we çagalara hakyky durmuş bilen baglanyşykly täsirli usulda öwretmegiň möhüm ugurlarynyň biri bolup durýar.

Matematika sapaklaryny tebigat bilen utgaşdyrmak, çagalaryň tebigy gurşaw bilen sazlaşykly gatnaşmagyna, şol bir wagtyň özünde matematiki düşüňjeleriniň has çuňňur we düşnükli bolmagyna ýardam edýär. Ösümlikleriň kömegi bilen matematika öwretmegiň birnäçe esasy ugurlaryny görkezmek bolar:

Sanlary we hasaplamlary öwrenmek:

Çagalar gülleriň ýapraklaryny sanap, olary toparlara bölüp ýa-da goşup, matematiki amallary ýerine ýetirýärler. Mysal üçin, “Bir gülde 7 sany ýaprak bar. Eger 4 sany şeýle gül bar bolsa, olaryň jemi näçe ýapragy bar?” diýen ýaly meseleler, hasaplama işlerini gyzykly we düşnükli edýär.

Geometriýa bilen tanyşmak:

Gülleriň tebigy simmetriýasy, ýapraklaryň görnüşleri, gök önümleriň dürli şekilleri geometriki düşüňjeleri ösdürmekde ulanylyp bilner. Mysal üçin, “Güniň şöhesi ýaly gülüň ýapraklarynyň şekili nähili?” diýen soraglar çagalaryň täze düşüňjeleri kabul etmegine ýardam edýär.

Ölçeg, agram we mukdar:

Gülleriň uzynlygyny ölçemek, miweleriň agramyny kesgitlemek ýa-da ýygnalan önümleriň mukdaryny hasaplamak arkaly ölçeg birlikleri bilen işleşmek endikleri ösdürilýär. Mysal üçin, “Bu gül 10 santimetrden uzyn, beýlekisi 7 santimetr. Olaryň uzynlyk tapawudy näçe?” diýen soraglar olaryň logiki pikirlenmek ukybyny güýçlendirýär.

Ösümlikleriň üsti bilen matematika öwretmekde dürli ugurlar we metodiki çemeleşmeler ulanylyp bilner:

Tebigaty gözegçilik esasynda öwrenmek:

Çagalary baglara ýa-da gülleriň ösýän ýerlerine alyp gitmek bilen, tebigy hadysalary göni synlamaga mümkinçilik döredilýär. Mysal üçin, “Gülleriň arasynda iň uzyny näçe

santimetr?” diýen ýaly meseleler tebigaty öwrenmek bilen matematika baglanyşdyrmaga kömek edýär.

Öýde işlemelik üçin taslamalar:

Çagalara bir gül ösdürmegi we onuň ösüşini her hepdede ölçemegi tabşyrmak mümkin. Çagalar her sapakda öz gülleriniň uzynlygyny ýa-da sanyny ýoldaşlary bilen deňeşdirip, dürli statistik maglumatlary toplaýarlar. Mysal üçin, “Güniň dowamynda bu gül näçe santimetr ösýär?” diýen soraglar sapagy has gyzykly edýär.

Tebigy şekiller bilen döredijilik ýumuşlary:

Çagalar gülleriň we ösümlikleriň görnüşlerini surat bilen düşündirip, olaryň böleklerini matematiki taýdan analiz edýärler. Mysal üçin, “Bir gülde 5 sany ýaprak bar, 3 sany başga gülde bolsa 6 ýaprak bar. Jemi näçe ýaprak bar?” ýaly meseleler döredilýär.

Tebigatyň gözelligi we matematika sapagy birleşdirilende, okuwçylaryň diňe bir bilim almak ukyby ýokarlanman, olar üçin sapaklar gyzykly we täsirli bolýar. Gülleriň üsti bilen matematika öwretmek, çagalaryň tebigata bolan söýgüsini emele getirmek bilen bir hatarda, olaryň durmuş bilen sazlaşykly ýaşamagyň ähmiýetine düşünmegine kömek edýär. Bu usul diňe bir matematiki düşüňjeleri baýlaşdyrmak bilen çäklenmän, eýsem, ýaş nesliň ekologiýa we tebigat bilen sazlaşykly ýaşamagyň binýadyny hem goýýar.

Oguljeren AŞYROWA

**Aşgabat şäherindäki 78-nji ýöriteleşdirilen
orta mekdebiň başlangyç synp mugallymy**